

Planering av arbete i explosionsfarlig miljö

Detta kapitel går igenom ett övergripande och systematiskt tillvägagångssätt för att planera arbete i explosionsfarlig miljö.

Det finns några grundläggande skillnader mellan gas/ånga och damm som det är nödvändigt att ha kännedom om när man läser vidare i denna bok:

- Risken för primära dammexplosioner finns nästan alltid inne i utrustningar (exempelvis rörledningar, maskiner och behållare) till skillnad mot gas/ånga vars primära riskområde oftast finns utanför utrustningen.
- Den energi som krävs för att antända gas/ånga är oftast 10-20 gånger lägre än den som krävs för att antända ett dammoln.

Övergripande informationsinsamling

Vem har ansvaret för organisation och planering av arbeten i explosionsfarlig miljö? Och vad bör göras inledningsvis? Nedanstående två avsnitt behandlar dessa frågor.

Organisation och tillståndsgivning

Det ställs krav på att en verksamhet ska hantera tillståndsgivningen på ett korrekt sätt. Det övergripande ansvaret för tillståndsgivningen ligger på arbetsgivaren.

Arbetsgivaren har *alltid* det övergripande ansvaret, men uppgiften att ansvara för tillståndsgivning är ofta delegerat till *föreståndaren* för brandfarliga varor och till den *brandskyddsansvariga* när det gäller damm. Det är givetvis praktiskt om detta är samma person när båda riskerna finns på företaget. Funktionen *föreståndare* är ett krav för de verksamheter som hanterar tillståndspliktiga mängder brandfarlig gas eller vätska.

Motsvarande krav på tillstånd finns inte för företag med dammexplosionsrisker.

Den ansvariga ska se till att det finns en organisation som kan hantera de arbeten i explosionsfarlig miljö som kan uppkomma på företaget. Samtidigt ska de personer som ska arbeta med tillståndsgivning vara lämpade för uppgiften och därmed ha den kunskap och de befogenheter som krävs för detta. Ett tydligt ansvar kräver korrekt delegerade arbetsuppgifter med tillhörande befogenheter och resurser. Detta ska göras skriftligt med möjlighet att returnera arbetsuppgifterna.

Det rekommenderas att tillståndsgivningen utförs av den eller de personer som får ge tillstånd för brandfarliga Heta Arbeten. Det är dock viktigt att varje enskild tillståndsgivare kan dokumentera åtminstone tio tillståndsgivningar per år i explosionsfarlig miljö för att behålla sin kompetens.

Tillstånden ska dokumenteras och arkiveras då de utgör viktig information när en olycka inträffat, i samband med tillsyn och inte minst i samband med den årliga översynen av vilka personer som kan behålla sin roll som tillståndsgivare.

Informationsinsamling

För att skapa förutsättningar för planering och genomförande av arbete i explosionsfarlig miljö bör arbetet inledas med en övergripande informationsinsamling. Följande är exempel på frågor som den som ska planera och genomföra arbetet måste ställa sig:

Platsen:

- Var ska arbetet äga rum?
- Hur stor är risken för uppkomst av explosiv atmosfär?

Ansvariga:

- Vem har det övergripande ansvaret?
- Vem är ansvarig för platsen och den normala driften?
- Vem är föreståndare för brandfarlig vara?

Arbetet:

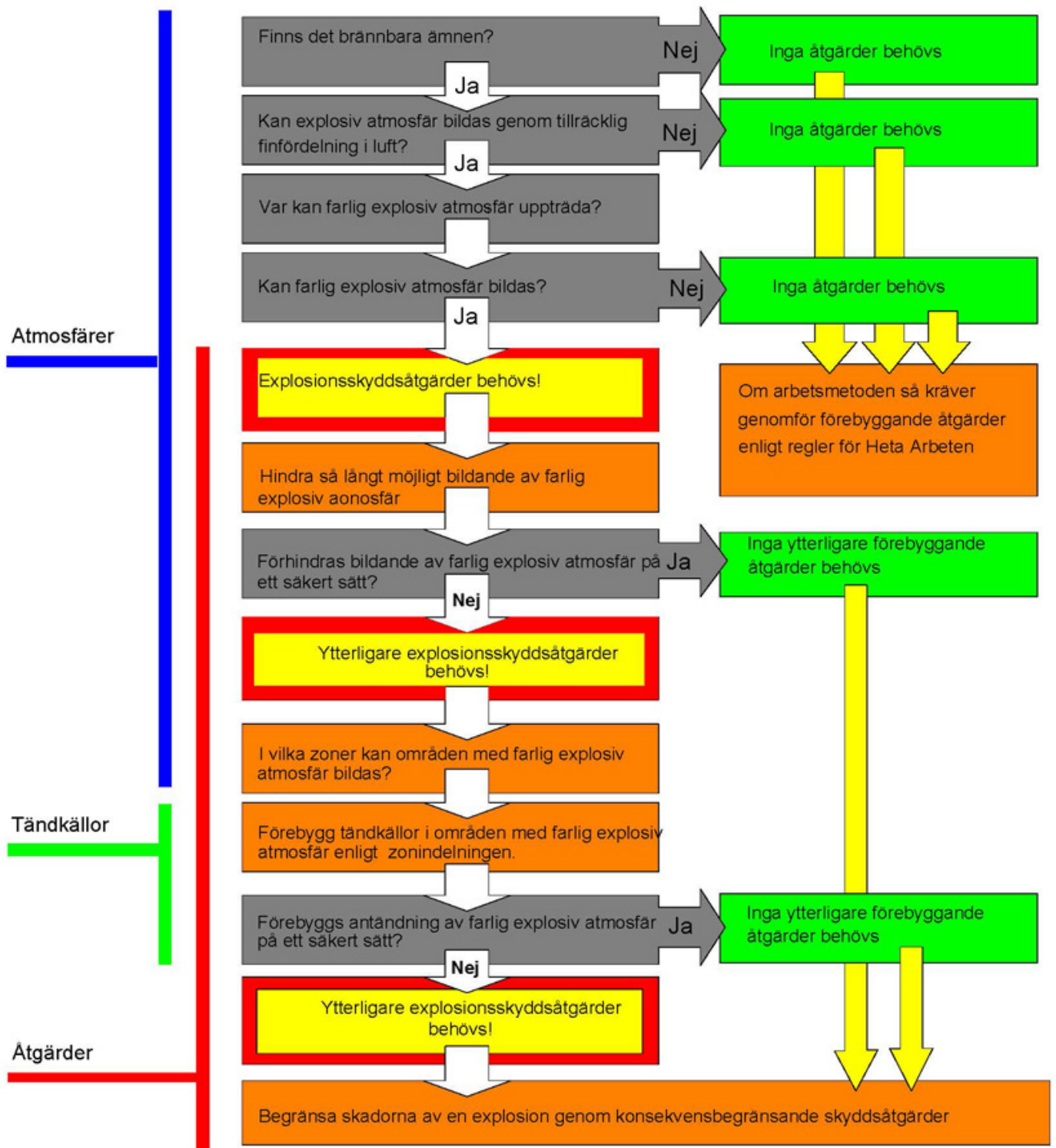
- Vad är det som ska göras?
- Vilken metod ska användas?
- Vilka risker finns med denna metod?
- Kan en metod med mindre risk användas?

För att skaffa tillräcklig information krävs platsbesök men det kan också vara aktuellt att genomföra gasmätning (se *Gasmätning*), granska ritningar, granska explosionsskyddsdokument med klassningsplaner, läsa riskanalyser och riskutredning samt att prata med ansvariga och andra berörda. Ett stöd för informationsinhämtning kan hämtas från checklistor. (se checklistor).

Säkerhetsåtgärder – behovsbedömning

Övergripande om principen:

1. Finns det brännbara ämnen? Identifiera ämnens egenskaper och under vilka förutsättningar det finns risk för antändning.
2. Måste arbetet utföras i den farliga miljön? Om möjligt bör det riskfyllda arbetet genomföras på annan plats.
3. Minimera risken för explosiv atmosfär genom att ta bort den explosiva atmosfären helt eller lokalt.
4. Går det att välja säkrare metoder? Minimera tändkällor genom att till exempel använda handsåg eller tryckluftsdreven tigersåg istället för kapskiva eller svets.
5. Begränsa konsekvenserna av en eventuell explosion.
6. Dokumentera i kontrollista att åtgärder är utförda och utfärda tillstånd.

Systematiskt tillvägagångssätt för planering av arbete i explosionsfarlig miljö.